

Av./ Atty. Özlem ÇALIK UYAR

ÇEKLERİN İBRAZ SÜRECİ

Bilindiği üzere çek, düzenleyen tarafından çek hesabının bulunduğu muhataba hitaben düzenlenen, belli bir paranın, lehine düzenlenen şahsa (lehtar) ya da ondan usulüne uygun olarak devralan şahsa (hamil) kayıtsız ve şartsız ödenmesi emrini içeren bir havale olup, çekin ibrazı için çekte ödeme yerinin belirtilmesi gerekmektedir.

Eğer çekte ödeme yerine ilişkin açıkça bir yer belirtilmemişse, muhatabın ticaret unvanı yanında gösterilen yer ödeme yeri sayılır. Muhatabın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterilmişse, ilk gösterilen yer ödeme yeri kabul edilir. Muhatabın unvanın yanında herhangi bir yer belirtilmemişse muhatabın merkezinin bulunduğu yer ödeme yeri kabul edilir.

Çek yaprağı, ödeme günü geldiğinde ödeme yerinde muhatap bankaya ibraz edilmek suretiyle tahsil edilir. Ancak muhatap bankanın Türkiye'nin herhangi bir yerindeki şubeye yapılan ibraz da geçerli bir ibrazdır. Yine çekin bir takas odasına ibrazı ödeme için ibraz yerine geçer.

CHECK SUBMISSION PROCESS

As it is known, a check is a money order issued by the issuer addressed to the drawee where the check account is located, ordering the unconditional payment of a certain amount of money to the person in whose favor the check is issued (beneficiary) or to the person who has duly taken over from him/her (bearer), and the place of payment must be specified in the check for the presentation of the check.

If the place of payment is not clearly indicated on the check, the place indicated next to the trade name of the drawee shall be deemed to be the place of payment. If more than one place is indicated next to the trade name of the drawee, the first place indicated shall be accepted as the place of payment. If no place is indicated next to the trade name of the drawee, the place where the drawee's headquarters is located shall be deemed the place of payment.

The check leaf shall be collected by presenting it to the drawee bank at the place of payment on the payment date. However, presentation to a branch of the drawee bank anywhere in Turkey is also a valid presentation. Again, presentation of a check to a clearing house is a valid presentation for payment.

Diğer yandan önemle belirtmek isteriz ki, çeklerin ödenmesine ilişkin dikkat edilmesi gereken bir husus da çeklerin muhataba ibraz edilmesi gereken süredir. Kanunda çekin ibrazına ilişkin düzenleme ve ödeme yerine göre birtakım farklı süreler öngörülmüş olup bu süreler aşağıdaki şekildedir.

Eğer çek, düzenlendiği yerde ödenecekse, ödeme tarihinden itibaren on gün, düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay, düzenlenme yeri ve ödeme yeri farklı ülkeler olan çekler ülkeler aynı kıtada ise yine bir ay, farklı kıtadalar ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Bu bakımdan, bir Avrupa ülkesinde düzenlenip de Akdenize sahili bulunan bir ülkede ödenecek olan ve aynı şekilde Akdenize sahili olan bir ülkede düzenlenip bir Avrupa ülkesinde ödenmesi gereken çekler aynı kıtada düzenlenmiş ve ödenmesi şart kılınmış sayılır.

Çekin muhatap bankaya ibrazı için öngörülen süreler, çekte yazılı olan düzenlenme tarihinin ertesi gününden itibaren işlemeye başlar. Çekin süresinde ibraz edilmemesi halinde çek artık kambiyo senedi özelliğini kaybedecek olup, kambiyo özelliğini kaybeden bir çek ciro edilemeyeceği gibi, kambiyo senetlerine özgü icra takibine de konu edilemez.

Çekin karşılıksız çıkması durumunda çek hamili, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl içerisinde başvurabilir. Yine çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

On the other hand, another issue to be considered regarding the payment of checks is the time period within which the checks must be presented to the drawee. The law stipulates a number of different periods for the presentation of the check according to the place of issue and place of payment, and these periods are as follows.

If the check is to be paid at the place of issue, it must be presented to the drawee within ten days from the date of payment; if it is to be paid at a place other than the place of issue, it must be presented within one month; if the place of issue and place of payment are in different countries, it must be presented to the drawee within one month if the countries are in the same continent, and within three months if they are in different continents. In this respect, checks issued in a European country and payable in a country bordering the Mediterranean Sea and checks issued in a country bordering the Mediterranean Sea and payable in a European country shall be deemed to be issued and payable on the same continent.

The periods stipulated for the presentation of the check to the drawee bank shall start to run from the day after the date of issue written on the check. In the event that the check is not presented in due time, the check will lose its characteristic of a bill of exchange, and a check that loses its characteristic of a bill of exchange cannot be endorsed, nor can it be subject to execution proceedings specific to bills of exchange.

In the event that the check bounces, the bearer of the check may apply to the endorsers, the issuer and other check debtors within three years from the end of the submission period. Again, the right of recourse of one of the check debtors against the other shall expire three years from the date of payment of the check by this check debtor or the date on which the check is asserted against him through litigation.

Çekler yabancı paranın ödenmesini emrini de içerebilir. Eğer yabancı paranın ödemesi emrini içeri çekte ki yabancı para çekin ödeme yerinde rayıcı olmayan bir para ile ödenmesi şart koşulmuş ise, bedeli, çekin ibraz günündeki değerine göre o ülke parası ile ödenebilir. İbraz edilmesine rağmen ödenmediği takdirde hamil, çek bedelinin dilerse ibraz dilerse ödeme günlerindeki rayiç değerine göre ülke parasıyla ödenmesini isteyebilir. Yabancı ülke parasının değeri, ödeme yerindeki ticari teamüllere göre belirlenir. Bununla beraber düzenleyen, ödenecek tutarın çekte yazılı belirli bir kura göre hesap olunmasını şart koşabilir. Düzenleyen, ödemenin belirli bir para ile yapılmasını (aynen ödemeyi) şart koymuş ise ödeme o yabancı para cinsinden yapılmak zorundadır. Çek bedeli, düzenleme ve ödeme ülkelerinde aynı adı taşıyan ve fakat değerleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde, ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.

Kanunda açıkça muhatabın ancak bir banka olması şartının Türkiye’de ödenecek çekler için geçerli olduğu belirtilmiştir. Ödeme yeri Türkiye dışında olan bir ülkede, muhatap sıfatı o yerin mevzuatına göre belirlenecektir. Bu durumda ödeme yeri yabancı bir ülke olan ve Türkiye’de bulunan çeklerin Türkiye’de tahsil edilemeyeceği düşünülse de uygulamada Türkiye’deki çoğu banka, yabancı bankalar tarafından konvertibl paralar üzerinden düzenlenmiş döviz çekleri tahsil edebilmektedir. Yabancı ülkede ödenmesi gereken döviz çekleri Türkiye’deki bankalar tarafından muhabir bankalara tahsile gönderilmekte, çek bedeli kendi hesaplarına alacak kaydedildikten sonra çek hamiline ödemesini yapmaktadırlar.

Checks may also contain an order for the payment of foreign currency. If the foreign currency in the check ordering the payment of foreign currency is stipulated to be paid in a currency which is not the currency of the place of payment of the check, the amount may be paid in the currency of that country according to its value on the day of presentation of the check. If the check is presented but not paid, the bearer may demand payment of the amount of the check in the currency of the country according to its current value on the day of presentation or the day of payment. The value of the foreign currency shall be determined according to the commercial practices at the place of payment. However, the issuer may stipulate that the amount to be paid shall be calculated according to a certain exchange rate written on the check. If the issuer stipulates that the payment must be made in a certain currency (payment in kind), the payment must be made in that foreign currency. If the amount of the check is denominated in money of the same denomination in the country of issue and the country of payment, but of different denominations, the money of the country of payment shall be deemed to be meant.

The law explicitly states that the condition that the drawee must be a bank applies to checks payable in Turkey. In a country where the place of payment is outside Turkey, the drawee will be determined according to the legislation of that country. In this case, eventhough it is thought that checks whose place of payment is a foreign country and which are in Turkey cannot be collected in Turkey, in practice, most banks in Turkey can collect foreign currency checks issued by foreign banks in convertible currencies. Foreign currency checks payable in a foreign country are sent for collection to correspondent banks by banks in Turkey, and after the amount of the check is credited to their own accounts, they make the payment to the bearer of the check.